

- Михальський. – Луганськ : Альма-матер, 2003. – 344 с.
23. Научно-литературный сборник. – Львів, 1901–1908.
24. Охримович В. З поля національної статистики Галичини / В. Охримович // Студії з поля суспільних наук і статистики. – Львів : Статистична Комісія Наукового Товариства ім. Шевченка, 1910. – Т. I. – С. 65–160.
25. Письмо з “Просвіти”. – Львів, 1877–1879, 1907–1914.
26. Руслан. – Львів. 1897–1914.
27. Українка Леся. Зібрання творів у дванадцяти томах. Т. 12. Листи (1903– 1913) / Леся Українка. – К. : Наукова думка, 1979. – 696 с.
28. Устава о закладанью, удерживаню публичных школ народных и обовязку посыланья до нихъ дітей // Вісникъ законвъ и роспоражений краєвихъ для Королевства Галиціи і Володимеріи съ великимъ Княжевством Краковскимъ. Рокъ 1873. – Частина 250. – С. 183–193.
29. Устава о правнихъ относинахъ стану учительського въ публичныхъ школахъ народныхъ // Вісникъ законвъ и роспоражений краєвихъ для Королевства Галиціи і Володимеріи съ великимъ Княжевством Краковскимъ. Рокъ 1873. – Частина 251. – С. 195–204.
30. Франко І. Дещо про себе самого / І. Франко // Самі про себе : автобіографії видатних українців ХІХ-го століття / за редакцією Юрія Луцького. – Нью-Йорк : Українська Вільна академія наук у США, 1989. – С. 261–265.
31. Франко І. Поет зради / І. Франко // Мозаїка із творів, що не ввійшли до Зібрання творів у 50-ти томах / упорядники З. Т. Франко, М. Г. Василенко. – Львів : Каменяр, 2001. – С. 201–213.
32. Франко І. Русько-український театр (Історичні обриси) / І. Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах. – Т. 29. Літературно-критичні праці (1893–1985) / редактори В. М. Микитась, А. М. Халімончук. – К. : Наукова думка, 1985. – С. 293–337.
33. Франко І. Скільки нас є ? / І. Франко // Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах. – Т. 44. Кн.2. Економічні праці (1887–1907) / за редакцією Т. Дерев'янкін, А. Перковського. – К. : Наукова думка, 1985. – С. 312–317.
34. Podrecznik Statystyki Galicyi wydany prses Krajowe biuro statysteczne pod redakcia Dr. Tadeysza Pilata. Tom VI. – Lwow: z Pierwszej zwsazkowej drukarni, 1900. – 192 s.
35. Reichgesetzblatt für das Kaiserthum Österreich. Jahrgang 1869. – Wien, 1869. – S. 277–288.

В статье сделано попытку классификации источников с истории национально-культурного движения украинцев Галичины второй половины XIX – начала XX в.

Учитывая специфику источниковедческой базы этого периода автор акцентировала внимание как на архивные, так и напечатанные материалы. Среди последних проанализировано нормативные документы, статистику, источники личного характера, научные труды, публицистику, периодические издания.

Ключевые слова: *источники, национально-культурное движение, классификация, Галичина.*

The article attempts to classification of sources from the history of national-cultural movement of the Galician Ukrainians at the second haft of the 19th early – the beginning of 20th century. Given the specificity of the sources of this period, the author focused attention both archival and published materials. The latest analysis of legislative documents, statistics, sources of personal character, academic work, journalism, periodicals.

Keywords: *sources, national-cultural movement, classification, Galychyna.*

УДК 930 (477.83/86)

ББК 63.1 (4 УКР)

Василь Педич, Ярослав Штанько

ПОЧАТКИ УКРАЇНСЬКОЇ КОЗАЧЧИНИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ІВАНА КРИП'ЯКЕВИЧА

У статті розглядається процес започаткування галицькою українською історіографією ХІХ ст. досліджень, спрямованих на вивчення початкових етапів історії українського козацтва на прикладі історичних творів Івана Крип'якевича.

Ключові слова: *історіографія, історія українського козацтва, Михайло Грушевський, Іван Крип'якевич.*

Період ХІХ – початок ХХ ст. дуже важливий для української історіографії, оскільки у цей час відбувається непростий процес формування історичної думки та становлення

української історичної науки в Галичині. Цей процес відбувався у винятково складних суспільно-політичних, соціально-економічних та духовно-культурних умовах ХІХ ст. і співпало в часі із загостренням українсько-польського протистояння, що зумовило інтенсифікацію пошуку необхідних історичних аргументів для легітимації власних національних проєктів. Загалом увесь історіографічний процес Галичини ХІХ століття проходив під знаком гострої полеміки між польськими і руськими вченими. Спочатку, в першій половині ХІХ ст. головним предметом дискусій був сам факт окремішності руського народу, наявності в нього власного історичного минулого. Згодом, у другій половині століття, коли відповідь на перше питання вже втратила певну гостроту, предмет дискусії перемістився у площину історичної ретроспективи польсько-українських взаємовідносин та інтерпретації окремих її сторін. Як відомо, впродовж всього ХІХ ст. польська історіографія домінувала в науковому житті Галичини, спираючись на структуровану систему навчально-освітніх, культурних та наукових інституцій, з належною матеріально-видавничою базою й кадровим потенціалом, виробленими науково-методичними критеріями. Вона була сильним інтелектуальним подразником для галицьких українських істориків. Загалом можна стверджувати, що основні постулати польської історіографії зокрема про споконвічну належність Галичини до Польщі, «цивілізаційну місію» Польщі на рустких землях, твердження про український рух Галичини як «австрійську інтригу», козакофобні ідеї та інші спричинили появу опозиційних контраргументів та вироблення концептуальних положень галицької української історіографії. Щоб посилити можливості протистояння польському табору, який апелював до історичних традицій Речі Посполитої, руські вчені зверталися не лише до минулого Галичини, а й до історії давньоруської держави – Київської Русі, Гетьманщини тощо.

Метою статті є вивчення окремих сторін процесу методологічної еволюції української історіографії в Галичині на рубежі ХІХ – ХХ століть, зокрема внесок Івана Крип'якевича у вивчення початкових періодів історії козацтва.

Науковий доробок учнів Михайла Грушевського відзначається як хронологічною протяжністю так і тематичною різноманітністю, однак своєрідною їх «спеціалізацією» [21, с.397] стала історія української козащини. Саме вона, на думку керівника львівської історичної школи була «найбільш голосним й яскравим, коли не найбільш інтересним періодом історії України» [13, с.19] і визнаним поворотним пунктом нашої модерної історії, а її дослідження найактуальнішим завданням національної історіографії.

М. Грушевський був свідомий того, що його належній реалізації перешкоджав «брак необхідних джерел» і це, на його думку, спричинило те, що «сучасний стан нашого знання сьо періоду далеко не відповідає його важности й інтересу» [13, с.19]. Саме тому, він надав великого значення археографічній підготовці своїх учнів, плекаючи амбітні плани за їх допомогою підготувати корпус документальних матеріалів до історії козащини, які б стали основою майбутніх наукових досліджень.

Про вагомість реалізації програми козацької археографії в тогочасному методичному вишколі представників львівської школи свідчить «Автобіографія» М. Грушевського 1906 року: «[...] Разом з тим займався я організацією роботи коло спорядження корпусу актів до історії козащини[...] молоді археографи, підховані в моїм семінарі, мали розібрати між собою поодинокі партії в історії козащини й зайнятися призбиранням до них актового матеріалу в не використаних або мало використаних рукописних збірках Києва, Харкова, Петербурга, Москви, Кракова, Варшави і т.и.; від літа 1905 р. організовано археографічні експедиції [...], а члени їх мали приступити слідом до обрання й приготування до друку тих колекцій» [6, с.212–213].

Планомірна праця над документальними матеріалами у короткому часі принесла вагомі результати у вигляді цілої низки спеціальних досліджень фактично всіх періодів історії козащини. Так її початки (до середини ХVІІ ст.) представлені в студіях І. Крип'якевича [21], О. Чайковського [42], С. Рудницького [25;26], О.Целевича[40]; Хмельниччина – С. Томашівського [29, 32–35, 37], М. Кордуби [15–18], О. Терлецького

[28]; доба Руїни – В. Герасимчука [1–4], Д. Коренця [19, 20], М. Стадника [27], О. Целевича [40]; часи гетьманування І. Мазепи – С. Томашівського [30; 31; 36; 39], Ф. Голійчука [5]; історія гетьманщини 20-30-х років XVIII ст. – І. Джиджори [7–12].

Загалом, козакознавчий доробок львівської історичної школи М. Грушевського став фундаментальним внеском в українську історіографію.

Передумови виникнення козацтва та його організаційне оформлення стали предметом спеціального дослідження І. Крип'якевича [22], яке було вступною студією до підготовленої ним збірки документів до історії української козащини [23].

Молодий дослідник розпочав розвідку з «оповідання про реформу Баторія в своїй клясичній формі» та ретельно простежив генезу цієї легенди, починаючи «від польського хроніста П. Пясецького» до «Історії Русів». «У Пясецького реформа виглядає ще досить скромно, – пише І. Крип'якевич, – й мало чим відбігає від дійсности. Твардовський винайшов пророцтво короля про се, що з козаків буде колись вольна річпосполита. Грабянка подав звістки, що Баторій дарував козакам Трахтемирів побіч Чигирина, утворив козацькі уряди, дав булави й герби» [22, с.1]. Історик зауважив, що формування легенди на цьому не закінчилось. С. Грондський додав звістку про шеститисячний козацький реєстр, а П. Симоновський відніс до часів Баторія заснування міста Батуріна для гетьманської резиденції. «Історія Русів», у якій наведена грамота Баторія з вольностями для козаків (від 19 квітня 1579 р.), «докінчила та відшліфувала легенду». Галицький історик скрупульозно її проаналізував і переконливо довів, що в ній «майже кожде слово або перекокручене, або не правда» [22, с.2].

Щодо кількості записаних в реєстр козаків, то він заперечив їх фантастичну кількість – 6000, стверджуючи, що листом від 16 вересня 1578 р. король Стефан Баторій взяв на службу лише 500 осіб, а в 1584 р. – 600 козаків. «Реєстр 6000 козаків, – пише Крип'якевич, – може й був проєктований при кінці XVI в., але в житевійшов значно пізнійше – аж 1625 р. куруківською комісією» [22, с.3]. Так само, на його думку, хибним є твердження, що король утворив уряди суддів, обозних, писарів, осаулів, полковників і сотників, вони творились і розвивалися самі, без впливу згори [22, с.3], констатує історик. Подібно вирішувалася справа і з «емблемами козащини» (хоругва, бунчук, булава, печатка), які, вважав він, не потрібно пов'язувати тільки з Баторієм, бо «вони могли бути між козаками і раніше» [22, с.3–4]. Частково перекокрученими, частково неправдивими, перекопаний він, є також звістки про надання козакам земель. Чигирин і Батурин в часах Баторія ще не існували, бо Чигирин був заснований у 1589 р., а Батурин – у 1625 р. Щодо Трахтемирова, є певна звістка, що його передав козакам Баторій: повідомив про це цісарський посол Е. Лясота, котрий був в Україні 1594 р. Спірним, на думку дослідника, є питання, чи Трахтемирів був даний тільки на лічницю для недужих і старих козаків, як стверджувала польська історіографія (І. Крип'якевич посилається на статтю А. Яблоновського «Козаччина і легітимізм» надруковану в журналі «KwartalnikHistoryczny»), чи, можливо, також на місце зборів для козаків – як трактує це козацька традиція. Хибно, вважає він, зазначено платню: козакам давали не кожухи, стверджує історик, а лиш сукно на жупан [22, с.4].

Історія «реформи Баторія» на той час вже знайшла певне відображення як в польській, так і в українській історіографії. І. Крип'якевичу вдалося відшукати у бібліотеці кн. Чарторийських у Кракові лист короля Стефана Баторія від 9 квітня 1582 р. з вольностями для козаків, чим значно доповнювалися і уточнювалися фрагментарні й не зовсім чіткі дані з раніше опублікованої кореспонденції короля. За допомогою перекопаних аргументів дослідник довів автентичність королівського листа, бо «дотепер відомі листи з вольностями Баторія, – зауважив він, – мали лиху славу були лише фальсифікатами» [22, с.8]. І. Крип'якевич наголосив, що знайдений лист Баторія – це не надання вольностей козакам, а лише їх затвердження і то, «лиш в посередній спосіб як інструкція для королівських урядників» [22, с.8].

Історик поставив дослідницьке завдання: з'ясувати, чи був відправлений, коли-

небудь, королівський лист (універсал) з такими вольностями до самих козаків? Він припустив – «правдоподібно, що такого листа не було». Доказом для нього було те, що козаки записували до метрики коронної «як свідोцтво своїх вольностей сей універсал адресований до урядників, не якийсь иньший, очевидно иньшого писаного до них самих не мали» [22, с.8].

І. Крип'якевич звернув увагу на історіографічне значення знайденого королівського листа. Він переконаний, що в історії початків козаччини «він буде належати до важніших документів, спеціально ж на справу Баторієвої реформи він кидає зовсім нове світло, повертає досліди над сими неясними часами на иньший шлях» [22, с.8]. Рецензуючи працю А. Стороженка, І. Крип'якевич закинув авторові те, що він детально «не прослідив самого характеру «реформи, чи організації козацтва за Баторія: се ж так давно виславляли літописці і нині ще се має інтерес» [23, с.19].

Розгляд устрою та життя козаччини в часах Баторія історик розпочав із зазначення головних чинників, які впливали на її генезу. З-поміж них він виокремив географічний, який зумовив «рід і організацію господарства». Господарство тут, зазначив історик, може бути лише привласнюючого типу («просто рабівниче»), яке не потребувало «робити яких небудь вкладів на будучність». Усі займаються лише степовим промислом. Однією з найбільших проблем, на його думку, була нестача робочих рук, «котрі б повними пригорщами збирали се, що лежить готове, чекає лиш на властителя» [22, с.8]. Це в свою чергу призвело до «знівелювання» різниці між суспільними верствами. Через нестачу робочих рук, вважав дослідник, тут не могла розвиватися велика земельна власність, «не може зродитися кріпацтво, бо кожна одиниця, почуває який гнет, змінєє лиш місце і задержує волю» [22, с.10]. І. Крип'якевич проаналізував вплив зовнішнього, татарського, чинника, котрий, переконаний він, був «найважнішим моментом в життю української людности, питанємжитя або смерти» [22, с.10]. У степовому житті – в ухадничих промислах і боротьбі з татарами «перед ведуть» люди, що звуть себе козаками. Історик навів перші згадки про українських козаків у 1499, 1528, 1541 та 1545 роках. Він простежив не тільки генезу, але й еволюцію козацтва, описав початки козацької самоорганізації на острові Томаківка, «де вперше бачимо козацьке жите в повнім розвою» [22, с.20].

Дослідник зазначив цікаві аналогії в козацькому побуті з життям давньої України – «рада і взагалі широкі права громади, що дуже нагадують старий вічевий устрій» [22, с.23]. Найважливішим в тих часах, на його думку, були вказівки на те, що козаччина не лише живе окремим життям, але й сама «зазначає свою окремість». Свідченням цього, на його думку, є свобода, з якою козаки «входять в союзи з сусідніми державами». Підсумовуючи аналіз процесу становлення козацького стану, І. Крип'якевич наголосив на тому, що «з часом мусіла прийти і ясна усвідомленість сеї свободи, а за нею і проклямація політичної окремішности козаччини, незалежности від Польщі, з котрою хоч *de jure* була козаччина звязана» [22, с.25].

Історик проаналізував перші спроби взяття козаків на службу в 1524 р. Жигимонтом І і, нарешті, реалізацію цих планів у 1572 р. Жигимонтом Августом. Він вважав ординацію 1572 р. великою перемогою «козацьких ідеалів», серед яких найважливішим було те, що козаки «увільняються від власти всіх урядів» [22, с.31]. Детальне порівняння угод 1572 і 1578 рр. уможливило категоричний висновок І. Крип'якевича про те, що «Баторієвої реформи не було» [23, с.22], що «Баторієва ординація не була нічим оригінальним, се лише копія ординації Жигимонта Августа» [22, с.34].

Аналізуючи віднайдений королівський лист, дослідник зазначив, що з його змісту випливало небажання урядників визнати три головні «козацькі постуляти: незалежности від присуду, вольности від податків, свободи дідичення» [22, с.36]. Характерним було те, що козаки вважали їх своїми законними вольностями. Історик поставив логічне запитання: «Коли ж козаки дістали такі права?». І стверджував, що в ординації 1572 р. зазначено було лише увільнення козаків від присуду урядників – вони мали підлягати суду свого старшого. Щодо двох інших домагань, то він зазначив, що «нема сліду, щоб

козаки мали тут, які особливі вольности» [22, с.36]. І Крип'якевич наголосив, що саме Баторій «акцентував» всі козацькі домагання, і висловив подив, що «такий немаловажний факт» залишився непоміченим в історіографії. Дослідник зауважив, що король у своєму листі до урядників жодним словом не згадав про надання козакам якихось нових вольностей, а лише констатував, що вони мали такі права, а деякі несумлінні урядники почали їх ігнорувати. Історик стверджував, що це були нові вольності, які «стали підставою легалізації козацької верстви в польській Речі посполитій» [22, с.37]. Він проаналізував значення отриманих вольностей в розвою козаччини.

Дослідник зауважив, що важко відповісти на запитання: якими мотивами керувався польський уряд, легітимуючи козацький устрій? Мабуть, він гадав, припустив І. Крип'якевич, що згодом, коли козаччина не буде потрібна, так само легко можна буде відібрати у неї привілеї. Однак, зазначив історик, щойно Польща пробувала позбавити козаків їхніх вольностей, «в сій хвилі приходило до повстання» [22, с.45]. Як ілюстрацію, дослідник описав перші козацькі повстання під проводом Косинського, Лободи та Наливайка.

І. Крип'якевич розглянув проблему здобутих вольностей з погляду «козацьких інтересів» і прийшов до категоричного заперечення їх традиційного трактування як однозначної перемоги козаків. Він запропонував «придивитись до них через призму пізніших подій» і «призадуматись чи се не була часом Пирровапобіда» [22, с.45]. Аргументуючи своє твердження, історик наголосив, що в часах Баторія світогляд козаччини ще не був вироблений, «не стояв ще твердою ногою». Щоб козаччина виробила собі «тверді основи», треба було їй перейти через «дорогу перешкод і утисків» і після тривалої боротьби «сконсолідуватися в сильне громадянство». Тим часом, зауважив він, «на самім порозі свого життя» козаччина зустрічала замість перешкод – привілеї. «Се відразу звело козаччину, – пише І. Крип'якевич, – з широких філь опозиційности і революційности на мутну воду компромісів. Замість отвертої боротьби перед козаччиною станула стежечка петицій. І хоч час братання козаччини з правительством був дуже коротенький і козаки швидко перейшли на дорогу повстань, сліди «вольностей» лишилися: народилася урядова партія, що все гравітувала до Польщі і довго не давала козаччині піти її власною дорогою» [22, с.46].

Отже, молодому галицькому історику вдалося проаналізувати раніш невідомі дані про генезу та еволюцію козацтва, про його устрій і життя за короля Стефана Баторія, означити місце власноруч відкритим новим фактам серед цих подій і на їх основі зробити оригінальні висновки, які б остаточно спростували міф про реформи Баторія. Можна погодитися з твердженням С. Томашівського про те, що дане дослідження І. Крип'якевича «здобуває собі визначне місце в історичній літературі про генезу українського козацтва» [38, с. 691].

1. Герасимчук В. Перед Чуднівською кампанією / В. Герасимчук // Науковий збірник присвячений проф. М. Грушевському учениками й прихильниками з нагоди Його десятилітньої праці в Галичині (1894–1904). – Л. : Видання Комітету, 1906. – С.288–300.
2. Герасимчук В. Виговський і Юрий Хмельницький. Історичні студії / В. Герасимчук // Записки НТШ. – 1904. – Т. LIX. – С. 1–40, Т.LX. –С.41–70.
3. Герасимчук В. Виговщина і Гадацький трактат / В. Герасимчук // Записки НТШ. – 1909. – Т. LXXXVII. – С. 5–34, Т.LXXXVIII. – С. 2–50, Т.LXXXIX. – С.46–90.
4. Герасимчук В. Чуднівська кампанія 1660 р. / В. Герасимчук // Записки НТШ. – 1912. – Т. CX. – С. 31–54; Т.CXI. – С. 53–83; Т.CXII. – С. 74–89; 1913. – Т.CXIII – С. 44–68; Т.CXIV. – С. 57–80; Т.CXV. – С. 40–68.
5. Голійчук Ф. Филип Орлик в Галичині / Ф. Голійчук // Науковий збірник присвячений проф. М. Грушевському учениками й прихильниками з нагоди Його десятилітньої праці в Галичині (1894–1904). – Л. : Видання Комітету, 1906. – С. 346–351.
6. Грушевський М. Автобіографія, 1906 / М. Грушевський // Великий Українець: Матеріали з життя та діяльності М.С.Грушевського / Упоряд. та підгот. текстів та фотоматеріалів, комент. та приміт. А.П. Демиденка. – К. : Веселка, 1992. – 407 с.

7. Джиджора І. До історії Генеральної Військової Канцелярії / І. Джиджора // Записки НТШ. – 1912. – Т. CVII.
8. Джиджора І. Економічна політика російського правительства супроти України в 1710–1730 рр. / І. Джиджора. – Л., 1911. – 143 с.
9. Джиджора І. Матеріали московського "Архива Министерства Юстиції" до історії гетьманщини / І. Джиджора // Записки НТШ. – 1908. – Т. LXXXVI. – С. 59–81.
10. Джиджора І. Нові причинки до історії відносин російського правительства до України в 1720-х і 1730-х рр. / І. Джиджора // Записки НТШ. – 1904. – Т. LXI. – С. 1–40.
11. Джиджора І. Реформи Малоросійської колегії на Україні / І. Джиджора // Науковий збірник присвячений проф. М. Грушевському учениками й прихильниками з нагоди Його десятилітньої праці в Галичині (1894–1904). – Л. : Видання Комітету, 1906. – С. 352–372.
12. Джиджора І. Україна в першій половині 1738 р. / І. Джиджора // Записки НТШ. – 1906. – Т. LXIX. – С. 70–83.
13. Записка предложена археографічній комісії проф. Грушевським у справі видання корпусу матеріалів до історії козаччини // Хроніка НТШ. – Л., 1905. – Ч. 24.
14. Кампраль М. Археографічна діяльність Михайла Грушевського у львівській період життя (1894–1914) / М. Кампраль // Михайло Грушевський і Львівська історична школа: Матеріали конференції (Львів, 24–25 жовтня 1994 р.) – Нью-Йорк; Львів, 1995. – 256 с.
15. Кордуба М. Акти до Хмельниччини (1648–1657). Матеріали до історії української козаччини / М. Кордуба. – Т. V. (Жерела до історії України-Руси, Т. XII). – Л., 1911. – 547 с.
16. Кордуба М. Боротьба за польський престол по смерті Володислава IV / М. Кордуба // Акти до Хмельниччини (1648–1657). Матеріали до історії української козаччини. – Т. V. (Жерела до історії України-Руси, Т. XII). – Л., 1911. – С. 1–60.
17. Кордуба М. Венецьке посольство до Хмельницького (1650 р.) / М. Кордуба // Записки НТШ. – 1907. – Т. LXXXVIII. – С. 51–89.
18. Кордуба М. Проба австрійського посередництва між Хмельницьким і Польщею / М. Кордуба // Записки НТШ. – 1908. – Т. LXXXIV. – С. 5–32.
19. Коренець Д. Зносини Виговського з Польщею в р. 1657–58 / Д. Коренець // Записки НТШ. – 1900. – Т. XXXVIII. – С. 1–20.
20. Коренець Д. Повстання Мартина Пушкаря / Д. Коренець // Науковий збірник присвячений проф. М. Грушевському учениками й прихильниками з нагоди Його десятилітньої праці в Галичині (1894–1904). – Л. : Видання Комітету, 1906. – С. 257–287.
21. Крип'якевич І. Історично-філософська секція НТШ під керівництвом Михайла Грушевського у 1894–1913 роках / І. Крип'якевич // Записки НТШ. Праці іст.-філос. секції. – Т. CCXXII. – Л., 1991. – С. 392–441.
22. Крип'якевич І. Козаччина і Баторієві вольности / І. Крип'якевич // Жерела до історії України-Руси. – Л., 1908. – Т. VIII. – С. 1–46.
23. Крип'якевич І. Матеріали до історії української козаччини / І. Крип'якевич. – Л.: З друкарні Наукового товариства імені Шевченка, 1908. – Т. I. Документи по рік 1631. (Жерела до історії України-Руси, видає археографічна комісія Наукового Товариства ім. Шевченка, т. XIII). – 407 с.
24. Рудницький С. Козацько-польська війна р. 1625. Історична розвідка / С. Рудницький // Записки НТШ. – 1897. – Т. XVII. – С. 1–42.
25. Рудницький С. Українські козаки в 1625-30 рр. Критично-історична розвідка / С. Рудницький // Записки НТШ. – 1898. – Т. XXXI–XXXII. – С. 1–76.
26. Стадник М. Гадяцька унія / М. Стадник // Записки УНТ. – 1910. – Кн. VII – С. 65–85; 1911. – Кн. VIII. – С. 5–40.
27. Терлецький О. Козаки на Білій Русі в р. 1654–1656 / О. Терлецький // Записки НТШ – 1896. – Т. XIV. – С. 1–30.
28. Томашівський С. З життя галицько-руських соймаків / С. Томашівський // Жерела до історії України-Руси. – Л., 1898. – Т. IV. – С. 1–36.
29. Томашівський С. Із записок Каролінців про 1708 – 1709 рр. / С. Томашівський // Записки НТШ. – 1909. – Т. XCII. – С. 66–92.
30. Томашівський С. Листи Петра Великого до А. М. Сінявського / С. Томашівський // Записки НТШ. – 1909. – Т. XCII. – С. 194–238.
31. Томашівський С. Матеріяли до історії Хмельниччини / С. Томашівський // Записки НТШ. – 1897. – Т. XIV. – С. 1–14.
32. Томашівський С. Матеріяли до історії Галичини. Акти з р. 1648-1649 / С. Томашівський. – Том. I. – Л.: З друкарні Наукового товариства імені Шевченка, 1898. – 411 с.
33. Томашівський С. Межи Пилявцями і Замостем / С. Томашівський // Жерела до історії України-Руси. – Л., 1913. – Т. VI. – С. 1–152.
34. Томашівський С. Народні рухи в Галицькій Русі 1648 р. / С. Томашівський // Записки НТШ. – 1898. – Т. XXIII–XXIV.

35. Томашівський С. Незвісний лист Мазепи до м. Львова / С. Томашівський // Записки НТШ. – 1900. – Т. XXXVII. – С. 7–8.
36. Томашівський С. Перший зазивний лист Хмельницького / С. Томашівський // Записки НТШ. – 1898. – Т. XXII-XXIV. – С. 1–9.
37. Томашівський С. Словацький висланик в Україні (1708–1709) / С. Томашівський // Науковий збірник присвячений проф. М. Грушевському учениками й прихильниками з нагоди його десятилітньої праці в Галичині (1894–1904). – Л., 1906. – С. 301–345.
38. Томашівський С.: Матеріали до історії української козаччини. Видані під загальною редакцією Михайла Грушевського Т. І. Документи по рік 1631. (Зібрав і видав Іван Крип'якевич). Львів, 1908 (Жерела до історії України-Руси. Том VIII. – Львів, 1908) / С. Томашівський // ЛНВ. – 1909. – Т. XLV. – С. 690–695.
39. Целевич О. Причинки до зносин Петра Дорошенка з Польшею в 1670 – 1672 рр. / О. Целевич // Записки НТШ. – 1898. – Т. XXV. – С. 1–26.
40. Целевич О. Участь козаків в Смоленській війні 1633–1634 рр. / О. Целевич // Записки НТШ. – 1899. – Т. XXVIII.

В статье рассматривается процесс появления в галицкой историографии XIX века исследований, направленных на изучение начальных этапов истории украинского казачества на примере исторических произведений Ивана Крипякевича.

Ключевые слова: *историографія, історія українського казачества, Михайл Грушевський, Іван Крипякевич.*

The research paper concentrates on the origination process in the Halychyna Ukrainian historiography of the 19th century of studies aimed at research of the initial periods of the Ukrainian Cossacks by the example of Ivan Krypiakewych's historical works.

Keywords: *historiography, history of the Ukrainian Cossacks, Mykhailo Hrushevskyy, Ivan Krypiakewych.*